

PRESSITEADE nr 66/23

Luxembourg, 26. aprill 2023

Üldkohtu otsus kohtuasjas T-54/21 | OHB System vs. komisjon

Galileo programm: lükati tagasi OHB Systemi hagi, mis on esitatud üleminekuperioodi satelliitide hankemenetluses Thales Alenia Space Italia ja Airbus Defence and Space'i edukaks tunnistamise peale

Üldkohus asus seisukohale, et komisjon ei olnud kohustatud lähemalt uurima OHB Systemi väiteid Airbus Defence and Space'i kohta

Euroopa Kosmoseagentuur (ESA) algatas komisjoni nimel ja huvides 15. mai 2018. aasta hanketeatega¹, hankemenetluse üleminekuperioodi satelliitide ostmiseks Galileo programmi jaoks, mille eesmärk on tsiviilotstarbeks ette nähtud Euroopa satelliitnavigatsiooni ja -positsioneerimise süsteemi rajamine ja kasutamine. Hankemenetlus algatati võistleva dialoogi vormis, kuna komisjon oli juba välja selgitanud ja määratlenud oma vajadused, kuid ei olnud veel täpselt kindlaks määranud, millised vahendid sobivad kõige paremini nende vajaduste rahuldamiseks. ESA pidi korraldama hankemenetluse, samas kui komisjon jäi hankijaks². Oli otsustatud, et välja võib valida kaks pakkujat ja edukaks tunnistamise kriteeriumiks oli seatud majanduslikult soodsaima pakkumuse tingimus.

Võistleva dialoogi esimeses etapis esitati kutse esitada osalemistaotlused ja selle etapi lõpuks valis ESA välja kolm pakkujat, kelleks olid hageja OHB System AG, Airbus Defence and Space GmbH (ADS) ja Thales Alenia Space Italia (TASI). Teise etapi eesmärk oli välja selgitada ja määratleda hankija vajaduste rahuldamiseks sobivad vahendid ja kolmandas etapis palus ESA pakkujatel esitada oma „lõplik pakkumus“ ning seejärel hindas neid lõplikke pakkumusi hindamiskomisjon, kes esitas hindamistulemused hindamisprotokollis. Sellest protokollist lähtudes tegi komisjon otsuse lükata tagasi hageja pakkumus ja tunnistada edukaks TASI ja ADS (edaspidi „vaidlustatud otsused“), mis edastati hagejale 19. jaanuari 2021. aasta kirjas.

Enne vaidlustatud otsuste vastuvõtmist oli hageja 23. detsembri 2020. aasta kirjas teatanud komisjonile ja ESA-le, et üks tema endine töötaja, peadirektor, kellel oli olnud ulatuslik juurdepääs projekti andmetele ja kes oli osalenud tema pakkumuse ettevalmistamisel, oli 2019. aasta detsembris asunud tööle ADSis. Ta väitis, et esineb kaudseid tõendeid selle kohta, et see endine töötaja oli saanud hagejalt tundlikku teavet ja et tema suhtes on hageja esitatud kaebuse alusel liikmesriigis alustatud kriminaaluurimist. Seetõttu palus ta komisjonil peatada vaidlusalune võistlev dialoog, uurida seda küsimust ja vajaduse korral jätta ADS sellest dialoogist kõrvale. Komisjon vastas 20. jaanuari 2021. aasta kirjas hagejale, et selline peatamine ei ole piisavalt põhjendatud ja et kuna neid väiteid uurivad liikmesriigi ametiasutused ning nende kohta ei ole tehtud lõplikku kohtuotsust või lõplikku haldusotsust, siis puudub

¹ Hanketeade avaldati 15. mai 2018. aasta *Euroopa Liidu Teataja* lisas (ELT 2018/S 091-206089).

² Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1285/2013 Euroopa satelliitnavigatsioonisüsteemide rajamise ja kasutamise kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 876/2002 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 683/2008 (ELT 2013, L 347, lk 1), artikli 15 lõikele 1 sõlmis komisjon ESAga Galileo programmi kasutuselevõtu etapiks delegerimiskokkuleppe.

alus ADSi kõrvalejätmiseks vaidlusalusest võistlevast dialoogist.

Üldkohus jättis vaidlustatud otsuste peale esitatud tühistamishagi tervikuna rahuldamata ning täpsustas muu hulgas pakkuja hankemenetlusest kõrvalejätmise kriteeriumide kohaldamist ja toimkonna poole pöördumist 2018. aasta finantsmääruse³ alusel. Ta käsitles ka kohustust kontrollida sellise pakkumuse koostisosi, mille maksumust peetakse põhjendamatult madalaks, ning edukaks tunnistamise otsuse tegemise sõltumatust juhul, kui hankija piirdub sellega, et nõustub hindamisprotokollis esitatud põhjendustega.

Üldkohtu hinnang

Esiteks lükkas Üldkohus tagasi 2018. aasta finantsmääruses sätestatud pakkuja kõrvalejätmise kriteeriumide rikkumise väite.

Kõigepealt tuletas ta meelde, et hankija jätab pakkuja hankemenetlusest kõrvale, kui tema puhul esineb üks või mitu olukorda, mis vastavad 2018. aasta finantsmääruses nimetatud kolmele hankemenetlusest kõrvalejätmise kriteeriumile.

Kõnealusel juhul leidis ta, et kuna vaidlusaluse võistleva dialoogi ajaks ei olnud tehtud lõplikku kohtuotsust või lõplikku haldusotsust, mis tõendaks, et asjaomane pakkuja või füüsiline või juriidiline isik, kes on selle pakkuja haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liige või kellel on volitused seda pakkujat esindada, tema nimel otsuseid teha või teda kontrollida, on toime pannud tõsise ametialase rikkumise, siis ei ole kaks esimest kriteeriumi kohaldatavad. Vastavalt kolmandale kõrvalejätmise kriteeriumile, mis on ainus, mida võiks lõpliku kohtuotsuse või lõpliku haldusotsuse puudumise tõttu käesoleval juhul kohaldada, võib hankija teha otsuse jätta pakkuja hankemenetlusest kõrvale üksnes esialgse hinnangu alusel⁴, kuid alles pärast seda, kui ta on saanud 2018. aasta finantsmääruse artiklis 143 osutatud toimkonna soovitusel, milles on asjaolude ja järelduste põhjal tõendatud, et pakkuja on toime pannud tõsise ametialase rikkumise.

Kõigepealt hindas Üldkohus, kas komisjon rikkus oma kohustusi, eirates kolmandat kõrvalejätmise kriteeriumi, kuna ta ei pöördunud käesolevas asjas selle toimkonna poole.

Selles osas tõi ta esile, et selle toimkonna poole pöördumise põhieesmärk on kaitsta liidu finantshuve ning esialgne õiguslik hinnang, mille saab anda üksnes see toimkond, peab esiteks tingimata põhinema pakkuja enda tegevusel ning teiseks lähtuma asjaoludest ja järeldustest, mille olenevalt olukorrast liidu või liikmesriikide pädevad asutused on tuvastanud auditite või uurimiste käigus. Üldkohus järeldas sellest, et hankija peab toimkonna poole pöörduma üksnes siis, kui tema käsutuses olevad tuvastatud asjaolud kujutavad endast piisavaid kaudseid tõendeid, mitte pelgalt kahtlusi, toetamaks pakkuja süü eeldust. Ent käesoleval juhul tõdes ta esiteks, et ainus tõend, mis komisjonil oli ADSi väidetava süülise tegevuse kohta, oli 23. detsembri 2020. aasta kiri. Teiseks ei ole hageja poolt selles kirjas esitatud väidete puhul tegemist liidu või liikmesriikide pädevate asutuste auditite või uurimiste käigus tuvastatud asjaolude ja järeldustega. Kolmandaks ei olnud sellele kirjale lisatud ühtegi tõendit, mis toetaks selles esitatud väiteid. Neljandaks ei puudutanud esitatud väited ADSi tegevust, vaid hageja endise töötaja väidetavat tegevust.

Üldkohus järeldas sellest, et neid väiteid ei saa pidada asjaoludeks või järeldusteks, mis võivad endast kujutada piisavaid kaudseid tõendeid, et toetada ADSi süü eeldust, mis põhjendanuks toimkonna poole pöördumist.

Pärast sellele järeldusele jõudmist kontrollis Üldkohus, kas komisjon oleks siiski pidanud neid väiteid uurima. Ta märkis selles osas, et **ADSile heideti ette ainult seda, et ta võttis kõnealuse hankemenetluse ajal tööle hageja endise töötaja. Samas ei ole see asjaolu põhimõtteliselt iseenesest kaudne tõend tegevusest, mis võib**

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määruse (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus nr 966/2012 (ELT 2018, L 193, lk 1), täpsemalt selle määruse artiklite 136 ja 145 alusel.

⁴ 2018. aasta finantsmääruse artikli 136 lõike 2 tähenduses.

endast kujutada tõsist ametialast rikkumist.

Samuti leidis Üldkohus hageja väite kohta, et tema endine töötaja rikkus tema ärisaladust, kuna ta oli ebaseaduslikult saanud hageja kohta tundlikku teavet, mis võis anda ADSile vaidlusaluse võistleva dialoogi käigus põhjendamatu eelise, et mingil juhul ei kujuta see endast kaudset tõendit ADSi enda tegevuse kohta ega saa seega toetada tema süü eeldust. Lisaks leidis ta, et kuna hageja ei esitanud oma 2020. aasta detsembri kirjas konkreetseid argumente ega tõendeid, siis on väide tundliku teabe saamise kohta, mis võis anda ADSile põhjendamatu eelise, ebamäärane ja oletuslik, mistõttu ei kujuta see endast kaudset tõendit. Veel nentis Üldkohus, et asjaomane endine töötaja lahkus hageja juurest veidi aega pärast seda, kui hageja oli esitanud oma täpsustatud pakkumuse võistleva dialoogi teise etapi raames, mistõttu ei olnud tal mingil juhul võimalik saada teavet dialoogi kohta, mis toimus hageja ja ESA vahel kolmandas etapis, ega hageja lõpliku pakkumuse sisu kohta.

Järelikult ei olnud komisjon kohustatud uurima 2020. aasta detsembri kirjas sisalduvaid väiteid, kuna need väited ei kujutanud endast piisavaid kaudseid tõendeid ADSi süü eeldamiseks, mis põhjendanuks toimikonna poole pöördumist.

Teiseks lükkas Üldkohus tagasi väite, et on rikutud põhjendamatult madala maksumusega pakkumuse hindamise kohustusi. Ta kordas, et 2018. aasta finantsmääruse sätete kohaselt annab hankija hinnangu, kas pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega võrreldes pakkumuse koostisosade ja tehtavate töödega, kahes etapis⁵. Esimeses etapis peab hankija kindlaks tegema, kas esitatud pakkumus sisaldab midagi, mis tekitab kahtlusi, et see võib olla põhjendamatult madala maksumusega. Seda tuleb teha eelkõige juhul, kui pole kindel, kas esiteks vastab pakkumus kehtivatele õigusnormidele ja teiseks hõlmab küsitud hind kõiki pakkumuse tehnilistest aspektidest tulenevaid kulusid. Seda tuleb teha ka juhul, kui küsitud hind on märkimisväärselt madalam teiste pakkumuste hinnast või tavapärasest turuhinnast. Kui esinevad sellised kaudsed tõendid, siis peab hankija teises etapis kontrollima pakkumuse koostisosi, andes asjaomasele pakkuja võimaluse oma hinda põhjendada. Kui hankija leiab selgitustest hoolimata, et pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega, siis on tal kohustus see tagasi lükata.

Käesoleval juhul tõdes Üldkohus, et ADSi ja teiste lõplike pakkumuste hinnaerinevus ei saa iseenesest olla kaudseks tõendiks ADSi pakkumuse põhjendamatult madalast maksumusest, arvestades kõnealuse hanke eripärasid. Esiteks korraldati hankemenetlus võistleva dialoogi vormis, kuna komisjon ei olnud veel kindlaks määranud täpseid vahendeid oma vajaduste rahuldamiseks. Seega sõltusid pakkumuste hinnad iga pakkuja pakutud erinevatest lahendustest ja tehnilistest vahenditest. Teiseks tuleneb kõnealuste satelliitide eripärast, et see ei ole kaup, millel on standardhind või turuhind. Peale hinnaerinevuse ei esitanud hageja ühtegi konkreetset argumenti põhjendamaks oma väidet, et ADSi pakkumuse maksumus oleks pidanud tunduma põhjendamatult madal.

Üldkohus sedastas, et ei ole tõendatud, et olid olemas kaudsed tõendid, mis oleks ärratanud komisjoni kahtluse, et ADSi pakkumus võis olla põhjendamatult madala maksumusega. Järelikult ei olnud komisjon kohustatud kontrollima ADSi pakkumuse koostisosi, et veenduda, et see pakkumus ei olnud põhjendamatult madala maksumusega.

Kolmandaks lükkas Üldkohus tagasi väite, et kuna komisjon piirdus sellega, et nõustus hindamisprotokollis sisalduvate tulemustega, siis rikkus ta oma kohustust võtta vastu sõltumatu otsus edukaks tunnistamise kohta.

Ühelt poolt komisjon küll vastutab Galileo programmi eest üldiselt ja selle programmi kasutuselevõtu etapiks peab ta sõlmima ESAGA delegerimiskokkuleppe, milles täpsustatakse viimati nimetatud ülesanded, eelkõige asjaomase süsteemiga seotud hankepingute sõlmimise osas. Just komisjoni ja ESA vahel sõlmitud delegerimiskokkuleppe raames pidi ESA komisjoni nimel ja huvides tegutsedes korraldama vaidlusaluse võistleva dialoogi, samas kui komisjon jäi hankijaks. Vastutus Galileo programmi eest ei saa siiski muuta või isegi suurendada komisjoni kui hankija kohustusi.

⁵ 2018. aasta finantsmääruse I lisa 1. peatüki 2. jao punktid 23.1 ja 23.2.

Teiselt poolt peab juhtudel, kui hankija on 2018. aasta finantsmääruse kohaselt ametisse nimetanud hindamiskomisjoni, see komisjon esitama hindamisprotokollis pakkumuste hindamise tulemused. Kuigi hankija jaoks ei ole see protokoll siduv, on tal õigus hankemenetluses sellest lähtuda edukaks tunnistamise otsuse tegemisel. Seega **ei muuda asjaolu, et vaidlustatud otsuseid põhjendati viitega hindamisprotokollile, kusjuures komisjoni arvamus ühtis pakkumuste hindamise eest vastutava hindamiskomisjoni arvamusega, kuidagi asjaolu, et komisjon võttis need otsused vastu sõltumatult.**

MÄRKUS: Tühistamishagi taotletakse liidu õigusega vastuolus olevate liidu institutsioonide õigusaktide tühistamist. Teatud tingimustel võivad liikmesriigid, Euroopa institutsioonid ja eraõiguslikud isikud esitada Euroopa Kohtule või Üldkohtule tühistamishagi. Kui hagi on põhjendatud, tühistatakse õigusakt. Asjassepuutuv institutsioon peab täitma õiguslünka, mis õigusakti tühistamisega võib tekkida.

MÄRKUS: Üldkohtu lahendi peale võib kahe kuu ja kümne päeva jooksul selle teatavakstegemisest esitada üksnes õigusküsimustes apellatsioonkaebuse Euroopa Kohtule.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Üldkohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Marta Osleja ☎ (+352) 4303 6005.

Hoiame ühendust!

